

Nr 30

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om lindrigare beskattning av extrainkomster eller merinkomster.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 312 av herr *Lindblom m. fl.* och II: 383 av herr *Sjölin m. fl.* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning i syfte att åstadkomma lindrigare beskattning av inkomsttagares, även folkpensionärers, extrainkomster eller merinkomster, varvid även möjligheterna att samtidigt stimulera det frivilliga sparandet undersökes».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 383.

Såväl vid taxering till statlig inkomstskatt som vid taxering till kommunal inkomstskatt fastställs för envar skattskyldig en *taxerad inkomst*, utgörande summan av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor, minskad med honom enligt förordningen om statlig inkomstskatt resp. kommunalskattelagen tillkommande allmänna avdrag. Därefter fastställs *beskattningsbar inkomst* genom att för skattskyldig fysisk person taxerad inkomst minskas med honom tillkommande ortsavdrag, i förekommande fall även med det ytterligare avdrag som han efter beskattningsnämnds prövning kan medgivas vid nedsatt skatteförmåga. Ortsavdragen uppgår för närvarande till olika belopp vid de båda taxeringarna. De varierar vidare med ortsgrupper och civilstånd. Ortsavdragen utgör enligt kommunalskattelagen för sammanlevande makar gemensamt lägst 1 760 kronor och högst 2 000 kronor samt för skattskyldig, som inte sammanlevt med make, lägst 1 230 kronor och högst 1 400 kronor. Enligt förordningen om statlig inkomstskatt uppgår avdragen för sammanlevande makar gemensamt samt för ensamstående skattskyldig med hemmavarande barn och husföreståndarinna till lägst 3 520 kronor och högst 4 000 kronor. För skattskyldig, som inte sammanlevt med make, är det statliga ortsavdraget lägst 2 640 kronor och högst 3 000 kronor, om den skattskyldige haft vårdnaden om eller underhållit barn, samt eljest lägst 1 760 kronor och högst 2 000 kronor.

Beträffande beskattningen av äkta makar, som båda haft inkomst och sammanlevt under beskattningsåret, gäller att ena maken äger tillgodo-

njuta ortsavdrag, som andra maken inte kunnat utnyttja, samt att statlig inkomstskatt beräknas å det sammanlagda beloppet av makarnas beskattningsbara inkomster och därefter fördelas mellan makarna efter förhållandet mellan deras beskattningsbara inkomster.

På grundval av sålunda framräknade beskattningsbara inkomster bestämes statlig och kommunal inkomstskatt. För fysiska personer är den statliga inkomstskatten konstruerad som en s. k. *rörlig skatt*. Detta innebär att skatten beräknas efter ett visst grundbelopp och att årligen bestämes hur stor procent av grundbeloppet som skall uttagas. Härigenom kan grunden för skattens beräkning kvarligga oförändrad, även om skatteuttaget varierar alltefter skattebehovet. Utmärkande för den statliga inkomstskatten, såvitt rör fysiska personer, är vidare att den är *progressiv*, d. v. s. att skatten uttages efter en procentsats som stiger med inkomstens höjd. Den statliga inkomstskatten är däremot för aktiebolag m. fl. juridiska personer *proportionell*, d. v. s. utgår med samma procentsats oberoende av inkomstens storlek. Den kommunala inkomstskatten är för samtliga skattskyldiga *proportionell*. Den uttages emellertid med olika belopp på olika orter. Vid 1955 års taxering utgjorde den genomsnittliga kommunala utdebiteringen 12 kronor 36 öre per skattekrona, d. v. s. för varje hundratal kronor beskattningsbar inkomst.

Den statliga inkomstskattens grundbelopp bestämes för fysiska personer efter progressiva skiktskalor, där den högsta skattesatsen är 65 procent och träffar den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger 150 000 kronor. Skattens rörlighet begränsas såtillvida, att — för det fall uttagningsprocenten fastställes högre än till 100 procent av grundbeloppet — skatten ej får i något skikt överstiga 65 procent av den beskattningsbara inkomsten.

Skalorna är två, en för gifta och med dem i ortsavdragshänseende lik-

Beskattningsbar inkomst 1 000-tal kr	Gift	Ensamstående
0—4	11	11
4—6	11	17
6—8	11	22
8—10	17	25
10—12	21	28
12—16	27	32
16—20	31	36
20—30	37	41
30—40	43	45
40—60	48	49
60—100	54	54
100—150	59	59
150—200	65	65

ställda och en för övriga (ensamstående) skattskyldiga. Skatteskalorna har genom beslut av 1956 års riksdag erhållit ny avfattning. De nya skalorna, vilka tillämpas första gången vid 1958 års taxering (och beträffande preliminär skatt å 1957 års inkomster), har bestämts på sätt framgår av tabellen å föregående sida.

Såsom framgår av ovanstående tabell är skattesatserna *enhettliga* för ett relativt brett bottenstadium upp till beskattningsbara inkomster av 8 000 kronor för gifta och 4 000 kronor för ensamstående, vilket i högsta ortsgroup motsvarar taxerade inkomster på 12 000 resp. 6 000 kronor och årsinkomster på omkring 14 000 resp. 7 000 kronor. Skalorna är vidare avpassade så att de vid beskattningsbara inkomster intill 10 000 kronor för äkta makar och 5 000 kronor för ensamstående medför en skatt som för ensamstående utgör omkring hälften av vad äkta makar har att erlägga för en dubbelt så stor inkomst (*sambeskattning enligt tudelningsprincip*). Detta betyder, att i inkomstlägen med årsinkomster upp till omkring 16 000 resp. 8 000 kronor ingåendet av äktenskap inte medför någon skatteskärpning. Ovanför denna gräns inträder en sådan skärpning, vilken särskilt framträder om makarnas inkomster är av ungefär samma storleksordning.

Beträffande den s. k. marginals-kattens storlek må här intagas följande tabell, utvisande storleken vid enbart arbetsinkomst av den totala marginals-katten, d. v. s. statlig inkomstskatt jämte kommunal inkomstskatt efter en utdebitering av 12 kronor per skattekrona.

Årsinkomst	Marginals-katt i procent för	
	Gift	Ensamstående
3 000	12,0	21,7
4 000	12,0	21,7
5 000	21,7	21,7
6 000	21,7	21,7
8 000	21,7	27,0
10 000	21,7	31,4
12 000	21,7	34,0
15 000	27,0	36,6
18 000	30,5	40,2
20 000	35,8	40,2
25 000	39,3	48,1
30 000	44,6	48,1
40 000	49,8	51,6
50 000	54,2	55,1
60 000	54,2	55,1
80 000	59,5	59,5
100 000	59,5	59,5
200 000	69,2	69,2
300 000	69,2	69,2
400 000	69,2	69,2

Beträffande inkomsttagarnas fördelning efter civilstånd och inkomstens storlek må här redovisas nedanstående uppställning, vars siffror hämtats från Sveriges officiella statistik.

Inkomsttagare fördelade efter civilstånd (samtaxerade äkta makar = en inkomsttagare) och inkomstens storlek år 1955 (taxeringsåret 1956).

Inkomstklasser kr	Ensamstående (ogifta och förut gifta)	Gifta	Samtliga inkomsttagare
— 2 000	141 730	13 770	155 500
2 000— 3 000	271 810	31 697	303 507
3 000— 4 000	209 670	63 079	272 749
4 000— 5 000	166 760	68 218	234 978
5 000— 6 000	145 400	66 594	211 994
6 000— 7 000	142 400	75 731	218 131
7 000— 8 000	130 630	93 970	224 600
8 000— 9 000	115 140	117 089	232 229
9 000— 10 000	94 250	135 904	230 154
10 000— 12 000	125 170	288 399	413 569
12 000— 15 000	68 310	303 578	371 888
15 000— 20 000	29 670	244 298	273 968
20 000— 30 000	11 960	124 164	136 124
30 000— 50 000	3 541	33 276	36 817
50 000—100 000	1 147	10 527	11 674
100 000—	286	1 970	2 256
Samtliga år 1955	1 657 874	1 672 264	3 330 138

1949 års skatteutredning redovisade i sitt den 30 november 1951 avlämnade betänkande angående den statliga direkta beskattningen (SOU 1951: 51) resultatet av vissa undersökningar som utredningen enligt sina direktiv utfört för att utröna det samlade skattetryckets och enskilda skatteformers inverkan på näringslivet samt på sparande, arbetsvilja och företagsamhet. Materialet för undersökningen erhöll utredningen genom hänvändelse till företagsnämnderna vid vissa större industriföretag. Undersökningen avsåg främst att utröna huruvida beskattningen för arbetare och tjänstemän med årsinkomster som varit för dem normala under åren närmast före 1951, alltså inkomster i 5—8 000-kronorsläget, lett till inkomstbegränsande åtgärder, ökad obenägenhet för övertidsarbete, benägenhet att taga lediga dagar, att utöka semestern o. s. v. Rörande undersökningens resultat anförde utredningen (sid. 57).

Sammanfattningsvis kan om vår undersökning i denna del sägas, att föreställningen om ett mera allmänt »skattetänkande» — i form av en frivillig inkomstbegränsning — hos inkomsttagare i de skikt, varom här är fråga, d. v. s. med årsinkomster upp till 8 000 kronor, icke kunnat verifieras. I den mån en minskad arbetsinsats kunnat iakttagas, torde den i allt väsentligt få tillskrivas andra förhållanden än skattetrycket.

De undersökningar om skattetryckets inverkan på *arbetsviljan*, för vilka nu redogjorts, ha varit begränsade till sådana inkomstskikt, som intill år 1951 motsvarat ordinär årsinkomst för arbetare och tjänstemän i industri-företag. Undersökningarna ha sålunda endast haft till syfte att något klar-lägga den nedre gränsen för skatternas negativa verkningar. Därvid har icke förbisetts det naturliga i att de negativa verkningarna i första hand måste vara att söka i något högre inkomstskikt, där skatterna betyda mera. Beträffande dessa högre inkomstskikt måste dock bedömningen bli betyd-ligt osäkrare.

Av våra undersökningar ha vi emellertid bibragts den uppfattningen, att de marginella skattesatserna för inkomstskatten icke lämna tillräckligt ut-rymme för premiering av arbetsinsatsen. Delvis är detta en följd av penning-värdets försämring. Den menliga inverkan på arbetsviljan, som kan följa härav, låter sig icke mätas, men bör enligt vår mening icke förringas. På grund härav finna vi det vara ett trängande önskemål, att skatteskalan för den statliga inkomstskatten omarbetas och att därvid vissa lättnader av mera allmän räckvidd beredas.

Den statliga inkomstskatten utgick enligt beslut av 1947 års riksdag efter en från botten progressiv skiktscala. Grundbeloppet var 10 procent för be-skattningsbara inkomster upp till 1 000 kronor, 11 procent för beskattnings-bara inkomster upp till 2 000 kronor, 12 procent i närmast högre inkomst-skikt o. s. v. Skatteutredningen föreslog i detta hänseende väsentliga änd-ringar. Utredningen förordade två skatteskalor, en för gifta och en för en-samstående, samt övergång till proportionell skatteskala upp till en beskatt-ningsbar inkomst av 8 000 kronor för gifta och 4 000 kronor för ensamstå-ende. Först i högre inkomstskikt skulle en progressiv skatteskala tillämpas. Utredningens förslag i denna del genomfördes vid 1952 års riksdag. Såsom framgår av den å sid. 2 redovisade tabellen är nu gällande skatteskalor kon-struerade på samma sätt.

I de *förevarande motionerna* har inledningsvis uttalats att marginalskat-ten, d. v. s. skatten på en inkomstökning, numera blivit en realitet för så gott som alla inkomsttagare. Redan vid mycket låga inkomster är marginal-skatten för närvarande 22 å 25 procent beroende på den kommunala ut-debiteringens höjd. Denna marginalsattesats gäller för gifta skattskyldiga vid en inkomst av 5 000 kronor och är oförändrad upp till en inkomstnivå av 12 000 kronor. För ensamstående skattskyldig gäller denna marginals katt vid inkomster under 6 000 kronor. Redan vid dessa låga inkomster får man alltså av en extrainkomst av 100 kronor betala 22 å 25 kronor i skatt. Där-efter stiger marginals katten med stigande inkomstnivå så att den — för gift skattskyldig — vid en inkomst av 15 000 kronor är 27 procent, vid 18 000 kronor 30,5 procent o. s. v. Inkomstutvecklingens förlopp under se-nare år bör också uppmärksammas i detta sammanhang. Härutinnan hän-visar motionärerna till följande sammanställning.

Inkomst 1000-tal kronor	Antal gifta inkomsttagare				Antal ensamstående inkomsttagare			
	1948		1955		1948		1955	
	Absolut tal (av- rundat)	% av samtliga gifta	Absolut tal	% av samtliga gifta	Absolut tal (av- rundat)	% av samtliga ogifta	Absolut tal	% av samtliga ogifta
6— 8	375 000	24,0	169 701	10,1	141 000	7,7	273 030	16,5
8—12	281 000	18,0	541 492	32,4	57 000	3,1	334 560	20,2
12—20	108 000	7,0	547 876	32,7	16 000	0,9	97 980	5,9
20—30	27 000	1,7	124 164	6,8	3 400	0,2	11 960	0,7
över 30	16 000	1,0	45 713	2,7	2 200	0,1	4 874	0,3

Under hänvisning till innehållet i sammanställningen uttalar motionärerna att i mellan-inkomstskiktet, varmed de avser gifta med 12 000—20 000 kronors inkomst och ensamstående med 6 000—12 000 kronors inkomst, antalet inkomsttagare ökat från, i avrundade tal, 108 000 år 1948 till 547 900 år 1955 för gifta samt från 198 000 till 607 600 för ensamstående. Det betyder att de gifta inkomsttagarna i detta inkomstskikt ökat från 18,0 procent till 32,4 procent av samtliga gifta inkomsttagare medan de ensamstående ökat från 10,8 procent till inte mindre än 36,7 procent av samtliga ensamstående inkomsttagare respektive år. Frågan om skatten på en inkomstökning eller extrainkomst har alltså fått en vida större kvantitativ omfattning än för bara några år sedan.

Frågan om särskilda skattelättnader för extrainkomster togs upp i vissa vid 1951 års riksdag väckta motioner. I dessa hemställdes, att den då sittande 1949 års skatteutredning skulle få i uppdrag att utreda, huruvida och på vilket sätt det vore möjligt att bevilja löntagare lindring vid beskattningen av den merinkomst som härflyter från övertidsarbete, antingen genom särskilt skattefritt avdrag eller på annat lämpligt sätt. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 43 yttrade 1951 års bevillningsutskott att uppslaget torde få förutsättas bli prövat vid den allmänna utredning om sparfrämjande åtgärder, som 1951 års riksdag begärt i annat sammanhang. Motionärerna uttalar att någon utredning av den fråga motionärerna tagit upp emellertid trots riksdagens positiva uttalande inte kommit till stånd. En sådan utredning bör enligt motionärernas mening nu göras.

Önskemålet att med skattelättnad på ett för de skattskyldiga påtagligt sätt gynna en ökad arbetsinsats kan tänkas realiserat på olika vägar. Antingen kan man välja ett system innebärande ett framräknande av en merinkomst på basis av en jämförelse mellan det aktuella årets inkomst och inkomsten under det föregående året eller en beräknad normal inkomst (merinkomstsystemet), eller också kan man tänka sig regler om ett direkt beräknande av inkomsten från en extra arbetsinsats (extrainkomstsystemet).

met). Merinkomstsystemet har kommit till användning i Danmark i den särskilda lagstiftning, som antogs härom år 1956. Merinkomstsystemet medför särskilda svårigheter beträffande inkomst av rörelse eller av jordbruk därför att vid varje jämförelse mellan olika års inkomster hänsyn måste tas till under åren vidtagna vinstdispositioner av olika slag. Den av motionärerna förordade utredningen bör dock ta sikte på att på något sätt även innefatta rörelseidkare och jordbrukare i systemet.

Vad angår den som extrainkomstsystem betecknade metoden har denna — under förutsättning att inkomst från extra arbetsinsats låter sig på ett tillfredsställande sätt isoleras — den omedelbara fördelen att inget annat material erfordras än uppgifterna i det aktuella årets självdeklaration. För det övervägande antalet löntagare med heltidsanställning kan lätt avskiljas den inkomst som härrör från övertidsarbete eller extrauppdrag o. d. En skattelättnad för angivna extrainkomster skulle kunna utformas så att extrainkomster får i självdeklarationen reduceras med en viss kvotdel av extrainkomsten t. ex. hälften. Ett visst högsta belopp för detta avdrag bör givetvis föreskrivas. Storleken härav bör utredningen närmare överväga. Som ett underlag för bedömandet härav kan lämpligen läggas det högsta belopp en kollektivanställd inom industrien kan förvärva genom övertidsarbete hos sin huvudsaklige arbetsgivare. Med beaktande av de regler, som gäller om övertidsarbete, och av genomsnittlig timlön för övertidsarbete skulle ett maximibelopp av ca 1 500 à 2 000 kronor vara lämpligt avvägt. Systemet kan lätt utbyggas med en större lättnad därest extrainkomsten sparas, varvid större eller total skattebefrielse kunde medgivas för angivna maximibelopp. Vid ökad arbetsinsats inom rörelse eller jordbruk låter sig icke resultatet av ökad arbetsprestation skiljas från vad som kan utgöra avkastning av i verksamheten investerat kapital. Detta förhållande synes framtvinga en lösning efter andra linjer än som skisserats för löntagare.

Motionärerna berör i fortsättningen vissa tekniska möjligheter att medge skattelättnad för extrainkomster och uttalar därvid bl. a. följande. För den kategori av inkomsttagare som har inkomst både av tjänst och av rörelse och/eller av jordbruk kan man tänka sig en begränsningsregel av den innebörden att den skattskyldige endast kan komma i åtnjutande av skattelättnad för ett av inkomstslagen. Med extraarbete bör rimligen inte förstås annat än sådant arbete som den skattskyldige utför utöver ordinarie arbetstid. För det övervägande antalet löntagare med heltidsanställning torde inte uppstå några svårigheter. Den stimulans till ökat arbete som en förordad skattelättnad är avsedd att utgöra kan lämpligen kombineras med åtgärder för att öka sparandet. Samordnas dessa båda synpunkter skulle man kunna tänka sig ett system, där jordbrukare resp. rörelseidkare fick en skattelättnad för en viss del av inkomsten såvida denna insattes på sparkonto. Stimulansen till ökat arbete skulle ligga däri, att den därav föranledda

större inkomsten till viss del skulle gynnas i skattehänseende. En annan stor grupp av skattskyldiga som bör särskilt beaktas är pensionärer med arbetsinkomst utöver pensionen. Den av motionärerna förordade skattelättnaden bör av olika skäl gälla allenast den statliga inkomstskatten. Vid den tekniska utformningen måste tillses att rena kapitalinkomster eller realisationsvinster hålles utanför systemet. Vidare bör lättnaden för sparade medel hävas, därest medlen uttas från sparkontot. Möjligt är att under många år bundna sparmedel helt kan frias från beskattning vid uttag.

Utskottet

I de förevarande motionerna har yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsamt utredning i syfte att åstadkomma lindrigare beskattning av fysiska personers extrainkomster. Till stöd för yrkandet har bl. a. anförts att marginals-katten, d. v. s. skatten på en inkomstökning, blivit en realitet för så gott som alla inkomsttagare och att många avstår från extrarbeten av skatteskal. Inkomstutvecklingen från 1948 till 1955 utvisar en stark ökning av antalet inkomsttagare i mellaninkomstskikten, där ökningen av marginals-katten är särskilt stor, nämligen för gifta inkomsttagare med 12 000—20 000 kronors inkomst och ensamstående med 6 000—12 000 kronors inkomst. I motionerna påpekas vidare att riksdagen tidigare uttalat sig positivt för en utredning i ämnet men att någon sådan likväl inte kommit till stånd.

Utskottet får till en början erinra om att förevarande fråga uppmärksammats av 1949 års skatteutredning, i vars uppdrag det ingick att skapa klarhet kring den dåvarande statliga beskattningens verkningar. Utredningen företog med anledning härav en undersökning som bl. a. avsåg att utröna det samlade skattetryckets inverkan på arbetsviljan. Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår uttalade utredningen med ledning av vad därvid inhämtats, att föreställningen om ett mera allmänt »skattetänkande» — i form av en frivillig inkomstbegränsning — hos de inkomsttagare som närmast var föremål för undersökning, nämligen personer med årsinkomster upp till 8 000 kronor, inte kunnat verifieras. I den mån en minskad arbetsinsats kunnat iakttagas, torde den enligt utredningens mening i allt väsentligt få tillskrivas andra förhållanden än skattetrycket. Beträffande inkomsttagare med högre inkomster uttalade utredningen att bedömningen måste bli betydligt osäkrare. Utredningen hade emellertid bibragts den uppfattningen att de marginella skattesatserna inte lämnade tillräckligt utrymme för premiering av arbetsinsatsen. På grund härav föreslog utredningen att skatteskalan för den statliga inkomstskatten skulle omarbetas. I stället för den tidigare gällande, från botten progressiva skiktsskalan förordade utredningen två skatteskalar, en för gifta och en för ensamstående. Vid be-

skattningsbara inkomster upp till 8 000 kronor för gifta och 4 000 kronor för ensamstående skulle skatten vara proportionell och utgå efter en skattesats av 12 procent. Vid högre beskattningsbara inkomster skulle skatten alltså utgå progressivt. Utredningens förslag i denna del genomfördes vid 1952 års riksdag, som dock beslöt att uttagningsprocenten skulle bestämmas till 110 procent av grundbeloppet, varigenom skatten på de lägsta beskattningsbara inkomsterna uttogs med 13,2 procent. I de av föregående års riksdag antagna nya skatteskalorna är botten-skikten med proportionell beskattning oförändrade men skattesatsen har sänkts till — vid för närvarande gällande uttagningsprocent av 100—11 procent.

Av vad nu anförs framgår att en utredning rörande beskattningens inverkan på villigheten till extra arbetsprestationer företagits tämligen nyligen och att denna föranlett genomgripande ändringar i de statliga inkomstskatteskalorna. De lägre inkomstskikt, vari skatten utgår proportionellt, sträcker sig upp till årsinkomster av inemot 14 000 kronor för gifta och 7 000 kronor för ensamstående. Med ledning av den i det föregående redovisade tabellen över fördelningen taxeringsåret 1956 av inkomsttagare efter civilstånd och inkomstens storlek kan antalet gifta inkomsttagare med årsinkomster upp till 14 000 kronor beräknas till ca 1 180 000 av totalt 1 670 000 gifta inkomsttagare. Tabellen utvisar vidare att av totala antalet ensamstående inkomsttagare, 1 660 000, nära 1 080 000 finns i inkomstlägen upp till 7 000 kronor. Även om — såsom motionärerna framhåller — inkomstutvecklingen gått i riktning mot en ökning av antalet inkomsttagare i inkomstlägena närmast över nyss angivna gränstal är dock läget alltså det att flertalet inkomsttagare befinner sig i de skikt där skatteskalan är proportionell.

I den mån ett skattetänkande av den i motionerna omnämnda arten förekommer bland inkomsttagare, för vilka skatteuttaget sker efter en proportionell skala, torde detta således enligt utskottets mening bero på en missuppfattning. Även för stora grupper inkomsttagare med progressivt skatteuttag torde marginals-kattetänkandet vara i hög grad överdrivet. Det bör nämligen observeras att progressionen sker stegvis med i de lägre inkomstskikten intervaller å 2 000 kronor och därefter med ännu bredare intervaller. Inte ens en tillfällig inkomstökning på t. ex. 1 000 kronor behöver därför medföra att den skattskyldige kommer upp i närmast högre skikt. Bristande kunskap om källskattesystemets rätta innebörd torde vara en av anledningarna till rådande missuppfattning av marginals-kattens verkningar. Källskatttabellernas trappsteg antas nämligen av många utvisa den verkliga skattebelastningen på en inkomstökning. Då det inte torde vara möjligt att konstruera källskatttabellerna på annat sätt än som skett torde sådana missuppfattningar inte kunna undvikas. Enligt utskottets uppfattning torde dock insikten om att källskatteavdragen endast avser en preliminär skatte-

uppbörd i stort sett ha trängt igenom. Givetvis skulle en ökad objektiv upplysning om hela skattesystemets konstruktion och verkningar vara av värde.

Utskottet är väl medvetet om att marginals-katten i vissa högre inkomst-lägen är av sådan höjd att åtminstone vissa inkomsttagare i dessa inkomst-skikt kan bli mindre benägna att genom ökade arbetsprestationer skaffa sig ytterligare inkomster. I detta sammanhang vill utskottet inte underlåta att påpeka att »skattetänkandet» kan ha vissa positiva sidor. Framhållas bör också att i den mån ovillighet föreligger att åtaga sig extra arbeten, detta kan vara en konsekvens — inte av skattesystemet — utan av den förbättrade ekonomiska standarden, som i ökad utsträckning lett till att man anser sig kunna avstå från extrainkomster för att i stället utnyttja fritiden.

De anmärkningar som riktats mot marginals-kattens verkningar riktar sig i själva verket mot det progressiva skattesystemet. Självfallet kan man genom att göra de proportionella bottenskikten större och sänka skattesatserna i inkomstlägen däröver göra verkningarna mindre framträdande för ett större antal inkomsttagare. Detta är emellertid frågor som sammanhänger med utformningen av de statliga inkomstskatteskalorna. Dessa prövades emellertid av riksdagen så sent som föregående år.

Syftet med de förevarande motionerna är att åstadkomma en lindrigare beskattning av extrainkomster än av andra inkomster. Med anledning härav vill utskottet framhålla att den svenska skattelagstiftningen bygger på principen om skatt efter förmåga. Inkomstens art skall alltså i princip inte ha någon betydelse för skattebelastningen. Enligt utskottets mening talar detta förhållande emot en lagstiftning av den art motionärerna tänkt sig. Härtill kommer, att realiserandet av något av motionärernas uppslag torde vara förenat med mycket stora praktiska svårigheter. Motionärerna har själva framhållit att båda de system de skisserat har den svagheten att jordbruks- och rörelseinkomst — om de över huvud taget kan omfattas av systemen — inte kan följa samma regler som andra inkomstslag. Vidare torde ett synnerligen svårbemästrat problem vara att definiera vad som skall förstås med »ordinarie arbetstid». En definition härav är dock nödvändig om man skall premiera endast arbete som utförs utöver ordinarie arbetstid. Utskottet kan inskränka sig till att framhålla att såvitt utskottet kan förstå det måste stöta på oöverstigliga svårigheter att åstadkomma en rättvis jämförelse i förevarande hänseende mellan olika kategorier arbetstagare.

Avslutningsvis kan utskottet såsom en allmän invändning mot motionärernas förslag anföra att detsamma är ägnat att med skattelättnader favorisera sådana inkomsttagare, vilkas arbetsförhållanden medger möjlighet till extra arbeten.

Av det anförda framgår att frågan om beskattningens inverkan på villig-

heten till extra arbetsprestationer varit föremål för utredning, vilken föranlett genomgripande ändringar i de statliga inkomstskatteskalorna. Genom ändringarna har för det stora flertalet skattskyldiga marginalskatteproblemet i allt väsentligt eliminerats. På grund härav och då invändningar från såväl teoretiska som praktiska synpunkter kan riktas mot en lagstiftning enligt de av motionärerna skisserade riktlinjerna anser sig utskottet inte kunna tillstyrka den i motionerna förordade utredningen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 312 av herr Lindblom
m. fl. och II: 383 av herr Sjölin m. fl. om en lindrigare beskattning av inkomsttagares extrainkomster eller merinkomster icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 mars 1957

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande

från första kammaren: herrar Sjödahl, Hagberg, Spetz, Eriksson, Snygg, Söderquist, Niklasson, Erik Jansson, fröken Ranmark och herr Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson, Kollberg, Sundström, Brandt, Gustafson i Göteborg, Allard, Kärrlander, Vigelsbo, Strandh och Magnusson i Borås.

Reservationer

1) av herrar *Söderquist, Kollberg, Gustafson* i Göteborg och *Strandh*, vilka anfört följande:

I de föreliggande motionerna har uppmärksamheten fästs vid de särskilda problem, som har samband med den enligt nuvarande skatteregler hårda marginalskatten (skatten på en inkomstökning). Motionärerna har med hemställan om en utredning skisserat olika möjliga skattetekniska åtgärder i syfte att uppnå en lindrigare beskattning av extra- eller merinkomster.

Vi delar motionärernas uppfattning att de problem, som de pekat på, är en realitet för mycket stora grupper av skattebetalarna. Skatteavdraget på en extrainkomst är kännbart, icke endast för skattskyldiga med höga inkomster utan — såsom motionärerna påpekat — även för skattskyldiga med medelstora och lägre inkomster. Det vore därför enligt vår uppfattning av stort värde om en undersökning kunde göras angående de skattetekniska möjligheterna att få till stånd en lindrigare beskattning av mer- eller extrainkomster i syfte att göra extra arbetsinsatser mera lönande.

Ett system för lindrigare beskattning av extra- eller merinkomst stöter uppenbarligen på svårigheter av skatteteknisk art. Frågan är å andra sidan så angelägen, att nyssnämnda förhållande inte bör hindra att frågan blir föremål för en ingående prövning. Som motionärerna framhållit torde huvudsakligen två alternativ erbjuda sig, nämligen antingen ett system innebärande ett framräknande av en merinkomst på basis av en jämförelse mellan det aktuella årets inkomst och inkomsten under det föregående året (merinkomstsystemet), eller regler om ett direkt beräknande av inkomsten från en extra arbetsinsats (extrainkomstsystemet). Även andra möjligheter, t. ex. grundade på ett sparkontoförfarande, torde vara tänkbara. Det förstnämnda systemet har kommit till användning i Danmark, ett förhållande som visar att de skattetekniska svårigheterna kan övervinnas.

Det ligger i sakens natur att företagarincomester erbjuder svårare skattetekniska problem i detta sammanhang än vanliga löntagarinkomster. För att söka innefatta även företagarincomester i systemet har motionärerna pekat på möjligheten att komplettera detsamma med ett sparmoment. Detta torde i och för sig vara riktigt. Förslag om utredning om möjligheterna att stimulera frivilligt sparande genom skattelättnad för medel som insatts å särskilt sparkonto har emellertid framförts i andra motioner, vilka kommer att behandlas senare av riksdagen. Under sådant förhållande torde det vara lämpligast att knyta den undersökning som i förevarande motioner förordats i fråga om särskilda skattelättnader för extra- eller merinkomster till att i första hand avse löntagarinkomster. Vad gäller metoderna att nå det angivna syftet torde en sådan utredning få vara förutsättningslös. De

uppslag och synpunkter som härvidlag lämnats i motionerna borde dock kunna tjäna till ledning. Härutöver vill vi endast särskilt framhålla, att det torde bli erforderligt — för att största möjliga enkelhet skall uppnås — att reglerna ges en schablonmässig utformning. Att vissa spärrar, avseende skatteavdragets maximala storlek, bör föreskrivas torde likaledes få förutsättas. Vidare utgår vi i likhet med motionärerna från, att systemet endast skall omfatta fysiska personer och endast gälla den statliga inkomstskatten.

Vi vill slutligen understryka, att justeringar i den statliga inkomstskatteskalan inte kan åstadkomma en tillfredsställande lösning av problemet om en lindrigare beskattning av mer- eller extrainkomster.

Med hänvisning till vad ovan anförts och till innehållet i de berörda motionerna hemställer vi,

att riksdagen med anledning av de likalydande motionerna I: 312 av herr Lindblom m. fl. och II: 383 av herr Sjölin m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående möjligheterna att nå en lindrigare beskattning av extra- eller merinkomster.

II) av herr Spetz.

Särskilt yttrande

av herrar Hagberg och Magnusson i Borås, vilka anför följande:

Marginalskatteproblemet är utan tvekan ytterst väsentligt. Det torde nämligen icke kunna bestridas, att ett betydande antal skattebetalare underlåter att genom extra arbetsinsatser öka sina inkomster på grund av att skatten å inkomstökningen synes dem vara för hög. Det förhåller sig visserligen så att enligt inkomststatistiken det övervägande antalet inkomsttagare ligger under den inkomstgräns, där progressiviteten i skatteskallorna begynner. Bland dessa finnes emellertid även folkpensionärer, sjuklingar och deltidssamarbetande, varför denna statistik inte ger någon riktig bild av den aktiva befolkningens inkomstförhållanden. Dessutom innebär, såsom framhållits i motionerna, inkomstutvecklingen att antalet personer med högre inkomster än de berörda undan för undan ökas. I och med att det blir allt mer vanligt att gifta kvinnor skaffar sig förvärvsarbete, kommer särskilt familjerna i ett sådant progressionsläge att marginalskattetänkandet får större betydelse. Den »puckel», som finnes i skatteskallan för gifta och som kan exemplifieras med påpekandet att statsskattesatsen för en beskattningsbar inkomst strax under 8 000 kronor är 11 procent medan den för en be-

skattningsbar inkomst fr. o. m. 12 000 kronor utgör inte mindre än 27 procent, spelar i detta avseende en mycket väsentlig roll.

I förevarande motioner hemställs om utredning i syfte att i viss grad eliminera marginalskattens verkningar i fråga om visst extra arbete. Enligt vår mening är detta icke det riktiga sättet att angripa problemet. En sådan lösning skulle inte stå i överensstämmelse med principen om skatt efter förmåga. Det är inte praktiskt möjligt att genomföra något av de alternativ motionärerna ifrågasatt utan att högst betydande orättvisor uppstår. Skilda inkomsttagargrupper arbetar under högst olika betingelser. Även där arbetstiden är fix kan dess längd variera ganska mycket. I vissa fall då ackordsarbete förekommer är arbetstiden helt och hållet beroende av den enskilde arbetstagarens avgörande, t. ex. vid skogsarbete. Komplikationer skulle uppkomma då det gällde att fastställa hur mycket av ackordslön som kunde hänföra sig till övertidsarbete, frånvaro på grund av sjukdom eller eljest skulle bli av betydelse, säsongarbete skulle kunna bli beskattat på helt annat sätt än helårsarbete osv. Vissa kategorier inkomsttagare skulle överhuvudtaget helt ställas åt sidan.

För vår del anser vi det enda riktiga från såväl principiell som praktisk utgångspunkt vara, att progressionen mildras. Möjligheter härtill erbjuder sig då riksdagen längre fram får anledning att behandla motioner, vari framställts yrkanden av den innebörd att puckeln i de giftas skatteskalor elimineras.

Av anförda skäl kan vi icke biträda förevarande motioner.